

TRPKÁ ŠKOLA

Odbory, jako mluvčí a obhájce práv pracujících, chtějí v každé době ovlivňovat politiku a rozvoj v našem státě. Chtějí vždy prosazovat zájem svých členů a celé společnosti. Jsou obavy, zda odbory nezavedou naše hospodářství do ještě složitější situace, v níž se nachází, do inflace apod. V tomto duchu se nesl projev předsedy vlády p. M. Čalby na poradě s představiteli odborových svazů 15. 2. 1990.

Víme sami nejlépe, že současná situace není růžová, ale z toho nevyplývá, že odbory nebudou uplatňovat tvrdě zvyšování životní úrovně. Bude nutné důsledně kontrolovat růst cen životních potřeb, úroveň mezd podle stanoveného spotřebního koše apod. V tom se odbory musí stát bilním oponentem i vlády národního porozumění. Někdo může namítnout, že tato vláda současný stav nezařadila. Ano. Největší vinu za to, že naše hospodářství se ocitlo v tak neutěšeném stavu, mají ti, kteří již v mnoha případech museli odejít z čelných funkcí. Jsou však za to, co způsobili, bráni k zodpovědnosti? Nejsou. V tom se projevuje kolektivní nezodpovědnost. Na dělníky, když udělá škodu (zmetek), je požadována náhrada, ale u čelných představitelů, řídicích hospodářských pracovníků málokdy. Na jejich špatnou práci doplácí zase jen pracující. Proto nikdo nemůže brát pracujícím právo kontroly práce svých nadřízených.

Tato situace není nová. Podobně se zastánci starých pořádků chovali v roce 1968. Nedůslednost při řešení personálních změn jak v KSČ, ROH, státních a jiných hospodářských organizacích se stala osudnou pro celou naši společnost a byla jednou z příčin, jež vedly k okupaci ČSSR a normalizaci potlačení demokracie a svobod po roce 1968.

Obrodný proces, pokrok a revoluční snaha byly prohlášeny konzervativními zastánci starých pořádků za kontrarevoluci. Tito odpůrci všeho nového jsou stále zde, pracují, organizují a nelze jejich činnost podceňovat.

Požadavky, cíle a směry, které v roce 1968 prosazovali stoupenci reformu v odborech, jsou obdobné jako dnes. Tak např. demokratický volební systém, obměna funkcionářů, odbourání výsad a výhod pro privilegované. Samostatnost podniků, zavedení dvou- a tříúrovňového řízení, odbourání centrální byrokratické struktury, přebujelé administrativy apod.

V odborech byla posilována svazová linie a omezována všedoborová. Také bylo upraveno přerozdělení inkasa členských příspěvků. K těmto otázkám byla přijata řada usnesení jak svazových sjezdů, tak všedoborového sjezdu. Sjezdy odborových svazů se konaly až po 21. srpnu 1968. Ve všech usneseních byl požadován odchod okupačních vojsk z ČSSR.

Na sjezdech odborových svazů byly přijímány nové programy a stanovy. Ve svazových materiálech byla zakotvena nezávislost na politických stranách, ale v materiálech pro všedoborový sjezd, který se konal počátkem roku 1969, bylo už uvedeno: ROH uznává a podporuje vedoucí postavení KSČ v naší společnosti. Tak se podařilo KSČ učit z odbořů znovu poslušnou deformovanou instituci, cynicky jí vydávat za organizaci pracujících. Odbory nesměly klást požadavky, protože na jejich plnění nebyly zdroje. Jak se dnes dozvídáme, byly čerpány pro zájmy elity. Dříve přijatá usnesení v obrodním procesu jak v KSČ, tak v odborech byla zrušena. Na základě falešného a nesprávného hodnocení bylo přijato tzv. „Poučení z krizového období“. Pravda a demokracie byly opět poraženy. V čele konzervativců stál G. Husák a M. Jakes a další obhájci Brežněvovy teorie o kontrarevoluci v Československu.

V odborovém hnutí to byl především Jan Duží, dr. Vl. Mařík, K. Hoffman a další, kteří čistili odbory od všech stoupců reformu — od ÚRO, svazů až po ZV ROH. Tak např. na V. plenárním zasedání České rady odborových svazů 8. a 9. října 1969 předseda ČROS R. Pacovský doporučil odvolání z funkce členů pléna MUDr. F. Kriegl, L. Velenského, prof. R. Skřetka, J. Šejny a M. Dvořákovou. Odvolání funkcionářů se provádělo zeshora dle direktiv KSČ. Nový výběr a důkladné školení spolehlivých kádrů se dělalo v Saltykovce u Moskvy, aby odbory byly spolehlivou převodovou pákou KSČ při normalizaci. Stejně jako hierarchie v KSČ i v odborech měla vše, co si mohla přát. Vysoké platy, privilegia v odborových hotélích, rekreačních zařízeních, Sanopzu. Udělovali si státní vyznamenání, osobní důchody, obsazovali vysoké státní a diplomatické funkce.

Na druhé straně tisíce poctivých, schopných funkcionářů, kteří se postavili proti vedoucí roli KSČ, byly obviněny z revizionismu, pravičáctví. Ti, kdož se postavili proti vstupu vojsk 21. srpna 1968, byli pronásledováni, propouštěni ze zaměstnání, odvoláni z funkcí a tisíce nejspolehlivějších kvalifikovaných odborníků byly nuceny pracovat manuálně jako topiči, řidiči, stavební dělníci apod. Všichni postižení v roce 1968—1970 by měli být novými odborovými orgány rehabilitováni. Těm, kterým se bránilo pracovat ve svých profesích a nyní živoří při nízkých starobních důchodech, by se měl provést *prepáčet* důchodů, příp. hmotné odškodnit. Omluvis by se měli normalizátoři, ti to však neudělají — tátu povinně zůstane na nově zvolených orgánech. Jan Š k á c h a

Meče na pluchy

MARTIN [kol] — Návštěva kombinátového podniku ZTS v Martine patřila k tým nejzáživnějším, které předminulý týždeň absolvoval na úbojí dvojúbojí cestě po martiněském okrese předseda slovenské vlády Milan Čič. Ako sa vyskytli, prakticky maľo na pluchy nebude žiada vobec jednoduchá. Inovovať, alebo celkom nahradit bude treba až päťdesiat percent všetkých výrobných zariadení. Vedenie kombinátu má síce podľa jeho slov veľmi jasnú predstavu, ako vzniknúť situáciu riešiť, ale potrvá to najmenej dva až tri roky, kým bude nová výroba ako tak v behu. Zároveň si však treba uvedomiť, že prudká zmena výrobného programu v ZTS sa už čochvíľa dotkne len na Slovensku 71 tisíc pracovníkov. A samozrejme aj ich rodín. Hoci zbrojný priemysel spadá výlučne do kompetencie federálnej vlády, rovnako ako to, čo bude s ním ďalej, vývoj v kombinátom podniku ZTS nutí slovenskú vládu nepustiť celý tento problém zo zreteľa ani na deň. Veď v hre je okrem výrobného aj vážny sociálny problém. Na čo samozrejme nemôžu nemyslieť aj odborári — kováči.

Připravované změny v ekonomice, v hospodářském řízení, přechod na tržní systém, demonopolizace, odstranění dotací, uvolnění cen jsou jisté důležité problémy. Upevnění revolučních změn demokratických práv a svobod na všech stupních odshora až dolů je úkol prořadit. Chceme odstranit centralisticko-byrokratické řízení a jeho nositele, kteří se těchto metod nevzdávají zejména v podnicích. Správné provedení personální řešení je prvním krokem a mělo by se provést co nejrychleji. Personální změny nelze nařizovat zeshora. Projev důvěry vedoucímu znamená také plnou podporu. To by si měl uvědomit každý, kdo byl podle kádrové nomenklatury dosazen na kteroukoli vedoucí funkci. Měl by kolektivně dát možnost vyslovení důvěry nebo naopak. Kolektiv by se měl svobodně demokraticky vyjádřit a poté plně svého vedoucího podporovat. Situace je však v mnoha případech jiná. Tzv. nomenklaturní kádry odmítají přijmout jim vyslovenou nedůvěru, tu respektovat, což vyvolává napětí, ztráty politické i ekonomické.

Dne 21. února 1990 se na svém druhém zasedání sešlo předsednictvo ČsOS kovoprůmyslu. Zabývalo se otázkami souvisejícími s přípravou všesvazového sjezdu, financováním činnosti základních organizací, organizováním porad s delegáty všesvazového sjezdu a porad s předsedy závodních výborů kováckých organizací.

Zasedalo předsednictvo ČsOS kovo

Předsednictvo posoudilo tíživou situaci v závodech se speciální výrobou. Schválilo dopis FMHSE, ve kterém žádá ministra o urychlené předložení návrhu na řešení této tíživé situace. Dále předsednictvo schválilo pokyny pro odvod podílu z členských příspěvků ZO na účet svazu. Současně uložilo zpracovat do 30. 6. 1990 meto-

důku hospodaření základních organizací.

Rozhodlo uskutečnit před konáním všesvazového sjezdu porady s kováckými delegáty po jednotlivých krajích se zaměřením na projednání dokumentů Československé konfederace odborových svazů, sjednocení postupu kováčů na sjezdu včet-

ně možných problémů, které by mohly vzniknout na všesvazovém sjezdu.

Předsednictvo dále rozhodlo svolat v týdnu od 12. 3. do 15. 3. 1990 porady předsedů základních organizací v jednotlivých krajích. Na těchto poradách projednat závěry všesvazového sjezdu a návrh další koncepce práce svazu.

Sociální jistoty hutníkům

S VÁCLAVEM KOTTEM O ZATÍM NEJVĚTŠÍ SEKCI NAŠEHO SVAZU

Stará ocelárna, Siemens-Martinské pece. Šest pecí a přes šest set lidí, hutníků, ocelářů. Pokud dojde k odbourávání některé hutnické výroby, stará ocelárna v Dříně, resp. v kladenské Poldovce, zřejmě přijde na řadu jako první. Václav Kott, zdejší předseda závodního výboru OS KOVO (a od sjezdu člen předsednictva OS KOVO), si to uvědomil už dřív. A zřejmě proto se stal iniciátorem vzniku sekce pracovníků v hutnictví, hutnické druhovýrobě a strojírenské metalurgie.

„Ještě před sjezdem svazu jsme se sešli dvakrát, v lednu a únoru. Zástupci všech klíčových hutnických podniků v republice, plzeňskou Škodovkou počínaje a košickými VSZ konče. Při těchto setkáních jsme si ujednali názory na otázku vzniku organizace a smyslu vytvoření sekce hutníků.“ Václav Kott vyhlásil profesní sekci hutníků až na sjezdu. V té době se k ní hlásili odboráři ze zhruba dvaceti podniků. „Po mém vystoupení se k nám během týdne přidalo dalších 42 hutních podniků nebo pracovišť s naším profesním odborem, která jsou součástí podniků s jinou, například strojírenskou výrobou. Dnes je nás tedy dvašedesát, ale myslím si, že to ještě není konečné číslo.“ Hutní sekce, zdá se, je doposud největší a nejrychleji se utvářející v OS kovoprůmyslu.

Příčiny jsou zřejmé. Hutníci jsou přesně vymezenou skupinou lidí, hutníků se zřejmě ve volice krátké době dotknou strukturální změny. Vždyť během pěti let se má výroba oceli snížit zhruba na polovinu.

„Pokud dojde ke zrušení například obchodního domu, jeho zaměstnanci si zřejmě bez problémů najdou podobnou práci v příbuzném oboru a nedotkne se jich to vcelku ani finančně. Ale hutníci (stejně jako pracovníci podobných «těžkých» profesí) jsou zcela zvláštní kategorií lidí. Mají výhody, plat přes pět tisíc, první důchodovou kategorii a podobně. Mají ale také narušené zdraví, a to již už nikdo nespraví, nevrátí. Existuje sice rekvalifikační zákon, ale ten je formulován jen obecně, s těžkými profesemi a tedy i hutníky vůbec nepočítá. To bu-

de jeden z našich prvních úkolů — zaručit specifické sociální jistoty lidem, kteří budou (a tomu se nevyhneme) odcházet z tak specifického oboru, jakým je hutnictví.“

Václav Kott se na chvíli odmlčí, ale hned pokračuje: „To je pochopitelně ještě daleko. Nejprve musíme vyřešit naši odborovou organizaci, její strukturu, návaznost na ostatní svazy a zastřešení svazů. Teprve pak bude čas na konkrétní kroky, jimiž chceme zajistit sociální jistoty pro naše lidi. Horníci si už před časem, ještě za starého režimu, leccos vydobyli, hutníci tehdy byli zticha a teď na to doplácí. Hutníkům stačily výhrůžky stávkou. My stávkovat nechceme (alespoň zatím), ono je to totiž v takových agregátech, jaké se v hutnictví používají, velice problematické. Ale můžeme působit jinak. Už dnes zajišťujeme přehledy o nemocnosti, úrazovosti, invaliditě či úmrtí lidí z hutnických oborů, hutní výrobou počínaje a strojírenskou metalurgií konče.“

Bývalé vedení státu i strany hutníkům mnoho nepomohlo. Čím víc bude výroby oceli na hlavu, tím líp — říkali hutníkům a ne-

jen jim. Ale skutečnost byla poněkud jiná. Ocel stát potřeboval proto, aby měl co vyvážet, čím získat devízy, které nedokázaly exportem získat jiné obory, včetně strojírenského či elektrotechnického. Vyvážet ocel, na kterou se vždy doplácelo (u nás, ale i ve světě, a proto se jí vyvinuté kapitalistické země snaží nahradit vším možným), byl přitom zjevně nesmysl. Stejný jako při vývozu jakéhokoli suroviny nezhodnocené práci.

„Jak jsem se už zmínil, problém s omezováním hutní výroby bude velice palčivý. Vznikající sekce jej chce zmírnit, dát hutníkům alespoň nějaké záruky sociálních jistot, zmírnit sociální dopady.“

Na sjezdu jste proklamovali zřízení místních profesních zastupitelství, která by poskytovala metodickou a právní pomoc organizacím v regionu s koncentrací hutní výroby, tedy v Košicích, Ostravě, Kladně, případně i v Plzni — obracím se na Václava Kotta.

„Tato myšlenka už, myslím, přezřela. Teď ale hovořím za sebe. Podívejte se, hutníci mají poměrně silné zastoupení jak v plénu (25 lidí) tak v předsednictvu. Ná-

zory na to jak bude předsednictvo pracovat, se sice různí a rozhodne se o tom až na našem druhém zasedání (na prvním, večer po vyčerpávajícím sjezdu, bylo příliš málo času). V předsednictvu by tedy měly pracovat jakékoliv skupiny, ty by měly řešit profesní problémy, ale současně v kontextu s celým svazem. Hutníkům je v předsednictvu šest, jsou to zástupci podniků ze zmiňovaných regionů. Místní profesní zastupitelství by tedy působilo duplicitně; myslím si, že naše zastoupení v plénu i v předsednictvu bude dostačující pro to, abychom dokázali informovat základní organizace o situaci v centru a naopak.“

Dodejme jen, že členy sekce hutnictví, hutnické druhovýrobě a strojírenské metalurgie se mohou stát nejen celopodnikové organizace, ale i jednotlivé dílenské výroby, pokud odboráři mají s daným oborem něco společného, byť jsou v podniku s jiným hlavním výrobním programem. Informace obdržíte na adrese Václav Kott, PV OS KOVO Poldi, Kladno, případně na telefonu 0312/716, linka 3161 nebo 3450.

Jaromír DOČKAL

Naším lidem

Dosud máme v paměti dobu, kdy jsme oprávněně považovali kritiku za něco samoúčelného a bezcenného — vždyť házením hrachu na zeď ještě nikdo nic nevyřešil. Pasivita nás, lidí, donedávna poněkud méně plnoprávných, pak mířila k nepotřebnosti vlastní analýzy a k prostému přístupu v podobě posílání plnoprávných kamsi...

Nesouhlas s tím, co bylo nazýváno řízením, a rozčarování nad vlastní nemohoucností prosadit alternativní názory a pluralitu přístupů nás vtlačilo do role pasivních resistentů. Vnitřní odpor jsme si dokázali vypěstovat až k dokonalosti. Nechtěli jsme odvést ani o píď víc, než kolik k uspokojivé výplatě stačilo a pro všechny případy jsme se moc nestarali o věci, na které „strana a vláda“ uvalila klatbu. Kolik z nás zredukovalo své myšlení na pouhé rozlišování mezi dobrým (tj. tím co je moje, pro mne, co mohu já) a ostatním (tj. tím, co je jejich, tím, o čem rozhodují oni). Význam slova „naše“ se stal poněkud průhledným nástrojem, jak ze společného udělat „jejich“. V normalizační době i méně vnitřní vycitil paralelu s dobou válečné okupace. Čechoslovák vždy uměl, ale svůj um neměl pro každého normalizačního přivandrovalce či příslušovče, ať už hovořil jakýmkoliv jazykem.

Vše, co jsme vcelku úspěšně praktikovali za posledních dvacet roků, je nám teď zákonitě na obtíž. Cítíme ve vzduchu změnu — potřebu, ale nepřijemnou. Dosud jsme dosáhli jediného „úspěchu“: poníženi před světem. Sotva přejdeme jihozápadní hranice, pocítíme, často na vlastní preparát, jak je nazýváno na žebříky. Svět se vůbec nezajímá o naše „hrdinství“, že jsme ze sebe za poslední léta nechali využít jen to nejmenší. Ze jsme většinou mlčeli k „revolučním přeměnám“, až do stadia poničení skutečné podstaty lidství a redukce vlastní na internacionalizovanou, zdušenou a vymrskanou polopouť, kde se dařilo jen lebedit, brizát, ostříci, ruským vojákům, veksákům a kůlu v plotě. Ještě úplně nechápeme, že pozornost světa k nám je převážně už jen soucitem a většinou dravců; a naše hrstka nad něžnou revolucí jen falešným pocitem přitráveného jezce, který se pyšní tím, že bez pomoci vylézá z havarovaného vozu a ve svém rozjáření nepoznal, že se chlubit politikům, kteří se sice tváří přívětivě, ale váhají, zda jej zkrátou hned, nebo až vystřízliví.

Zázraky se nedějí, fabriky jsou vychudlé, ráj v nedohlednu. Východiska až příliš často hledáme jen ve výměnách šéfů a nevědomujeme si, že problém redukuje na výměnu volantu v nabouraném nepojízdném autě.

Všichni přece víme, co chceme a co nechceme, a tak s náramným gustem kecáme zvlášť do věcí, které nespadají do naší kompetence. Hnutí občanské neposlušnosti vůči starému režimu si převládáme na spolky pro šíření všeobecné anarchie, chaosu, rojení a žabomyších válek ve státech řízených novou národní elitou. Po vládě minulého režimu jsme si odnesli zásoby podezřelání, mištrů, a mízernou pracovní a lidskou morálku. Odhodlání a slova dozívají tam, kde mají následovat skutky, odpovědnost, skromnost a špetičnost. Dosud se postaru ptáme, co nám může společnost nabídnout a nevědomujeme si, že jsme na prahu doby, kdy bude respektován jen ten, kdo dokáže sám nabídnout služby, pro které o něj společnost projeví zájem. Nikdo se o nás nebude valně starat tak, jako nás nikdo nebude omezovat. Jediným výučním listem bude zdatnost, odborný výkon a pracovní morálka.

Nemohu se vyhnout otázce, zda jsme se už probudili z podvodu, který sami na sebe hrajeme, nebo zda se ještě vyzíváme v kopání do mrtvol. Zda jdeme k podstatě věcí, nebo utíkáme k politikářství a pletichám, od kterých si slibujeme nespílitelné. Zda jsme dost silní, abychom odtrhli oči od vábné masky a představy o tom, co si o sobě myslíme a dokázali je sklopit k tomu, čím ve skutečnosti jsme.

Sneseme vůbec po letech iluzi pohled do zrcadla? Nevyřešíme vše jeho rozbitím? Neuprchneme od něj ke starým fetišům a drogám? Nedáme se oklamat nově podstrčenými? Nalezeme dost síly, odvahy, lásky, sebeucty a upřímnosti?

Pepík Hájník

Pracující oboru elektrotechnického průmyslu a elektroniky tvoří zhruba sedminu odborářů našeho svazu. Foto: Jaromír Dočkal

VZNIKÁ SEKCE ELEKTROTECHNIKY A ELEKTRONIKY

Rozdílné zájmy

Na jednání mimořádného sjezdu OS KOVO se v diskusi mimo jiné objevil požadavek na vytvoření sekce pracovníků elektrotechnického průmyslu a elektroniky. Návrh Jiřího Jalůvky, předsedy závodního výboru OS KOVO Tesla Rožnov, vzbudil poměrně velký zájem. Na rozdíl od hutníků se totiž elektrotechnici dosud na něčem podobném nedomohli. A tak jen během přestávky sjezdového jednání zbylo trochu času, aby projednali význam, organizaci či poslání vytvářené sekce.

„Zatím přišlo jen několik přihlášek,“ řekl mi o týden později vyzývatel a organizátor sekce Jiří Jalůvka. „Zájem o účast dosud písemně projevil odboráři z MEZ v Mohelnici a Brně, dále naše partnerské organizace z Tesly, tedy pracovníci Tesly Jihlava, Votice (závod Tesly Strašnice), Lanškroun a Piešťany. A rožnovská Tesla, pochopitelně. Na sjezdu se o členství zajímalo ale mnohem víc delegátů, nicméně dohodli jsme se na tom, že přihlášky mohou zaslát do konce února a na konečný stav si tedy ještě budeme muset počkat.“

Dialog ve foyeru Sjezdového paláce v Praze byl veden spíše v duchu existenciálním. Tedy zda sekci vytvořit nebo ne. Verdikt byl ale jednoznačný a předsedovi odborářů rožnovské Tesly přinesl jednu starost navíc...

„Zatím požijeme jen soupis zájemců, spojení na konkrétní organizace a lidi. Nepohrdneme ani případnými náměty, ale ty bychom měli řešit až společně, na společném setkání. To by se ale mělo uskutečnit až později, po všesvazovém sjezdu.“

Obor elektrotechnického průmyslu a elektroniky představuje v rámci resortu zhruba 200 000 lidí, tedy celou sedminu odborářů

našeho svazu. To jistě není málo a vezmeme-li v potaz rozdílné postavení elektrotechniků vůči ministerstvu, ale i společnosti oproti např. hutníkům nebo strojařům, pak je vytvoření sekce nanejvýš potřebné.

„Těch rozdílností je mnoho. Od problematiky rozvoje našeho oboru (a my zřejmě nebudeme zásadně měnit výrobní program jako třeba hutníci, spíš se budeme snažit dohnat svět v oblasti moderních technologií) po mzdové otázce (platy jsou v elektrotechnice a elektronice nepoměrně nižší než u jiných klíčových oborů kovo-průmyslu, údajně o 460 korun), nebo sociální oblast (pokud by ministerstvo nemělo zájem náš obor rozvíjet, přijde na řadu náhradní program výroby, ale ve zcela jiných dimenzích než např. u hutníků), je tu i problematika uplatňování dotací na úrovni ministerstva, dotací na investiční rozvoj podnikům apod. a k tomu se musí vyjádřit i odboráři zastupující určité profesní skupiny, tedy i elektrotechnici.“

Podle představa Jiřího Jalůvky by sekce měla plnit jakousi kontrolní úlohu v rámci působnosti příslušného náměstka ministra pro obor elektro na FMSE. Vedení svazu bude jednat za kovoprů-

mysl jako celek, vedení sekce by mělo být formálním partnerem konkrétního oboru v rámci resortu. Pokud by ale došlo k vyčlenění elektrotechnického průmyslu z dnešního ministerstva, sekce by na to měla reagovat.

„Nelíbí se nám také, a to by mohl vyřešit rádný sjezd, poměrně slabé zastoupení elektrotechniků a elektroniků v představenstvu a plénu ČVS. V představenstvu dnes máme jen jednoho delegáta, v plénu (12ičlenném — pozn. red.) jen šest lidí, a to je dle mého názoru vzhledem k počtu pracujících v oboru elektro málo.“

Sekce elektrotechniky a elektroniky chce sdružovat zástupce všech organizací, jakkoliv spřízněných s tímto oborem. Celopodnikové organizace, ale třeba i dílenské — to když konkrétní elektro-pracoviště působí v jiném oboru, třeba strojírenském. Od výrob součástkové základny po montážní pracoviště, silnoproud i slaboproud.

Pokud se chcete do zmiňované sekce přihlásit, stačí napsat na adresu Jiří Jalůvka, ZV OS KOVO Tesla, ul. I. máje 1000, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm, nebo zatelefonovat na tel. č. 0651/562301, případně 561111.

Jaromír DOČKAL

SLŮBILI SME SI LÁSKU ...

Od začátku naší „nežnej revoluce“ som sa aktívne zapojil do obrodného hnutia v našej spoločnosti. Organizoval som pracujúcich na svojom pracovisku pred generálnym štrajkom, aj po čase, na základe čoho ma pracujúci v ZTS Martin zvolili do čela štrajkového výboru v našom podniku. Hľadal som všetky možnosti na zapojenie sa do práce pri výstavbe nových nezávislých odborov. V rámci podnikov ZTS z celého našej vlasti sme už začiatkom

decembra zorganizovali schôdzu predstaviteľov štrajkových výborov a občianskych iniciatív, kde sme si vyjasnili okrem iného aj svoje názory na budúcnosť odborového hnutia. Pretože som išiel som sa ako predstaviteľ štrajkového výboru ZTS Martin zapojiť do Akčného výboru odborov v Slovensku, kde však hneď po prvom zasadnutí som bol jeho členom trpkou sklamaný, pretože som zistil, že sa skladá preváž-

ne z predstaviteľov starých štrajkových ROH.

S radosťou som preto privítal pozvanie na konferenciu predstaviteľov štrajkových výborov v Brne dňa 6. 1. 1990. Na tejto konferencii vzniklo Koordináčnne odborové centrum paritným zastúpením šiestich zástupcov Sdružení stávkových výborů v Prahe a šiestich zástupcov Fóra koordináčnych výborov pracujúcich v Bratislave. Podotýkam, že do styku s Fórom koordináčnych výborov pracujúcich som sa dostal až deň pred konaním konferencie v Brne. Ako predstaviteľ štrajkového výboru jedného z najväčších priemyselných podnikov na Slovensku som bol kooptovaný do KOC na zriaďujúcej konferencii v Brne. Očakával som, že toto centrum začne okamžite aktívnu koordináčnu činnosť pri výstavbe nových nezávislých odborov. Bol som však trochu sklamaný, keď sa tak nestalo; zatiaľ som sa snažil podľa najlepšieho svedomia a možnosti pracovať v slovenskej časti KOC. Spoločného zasadnutia KOC som sa zúčastnil po prvýkrát — a zrejme nielen ja — až 3. 2. 1990 v Bratislave. Na moje veľké prekvapenie som zistil, že KOC vôbec nepostupuje koordinovane, ako to vyplýva už z jeho názvu, ale že zrejme jedná Sdružení stávkových výborů ako i Fórum koordináčnych výborov pracujúcich každý na svoju vlastnú päsť a spoločný postup sa ani nesnažia vzájomne konzultovať. A takáto situácia bola už v čase prebiehania zjazdov niektorých odborových zväzov a v čase prípravy zjazdov zväzov rozhodujúcich.

Mám pocit, že českí polovina KOS vôbec neberie ohľad na názory slovenských odborov, neberie v úvahu, že na Slovensku sú silné všesvazové snahy potvrdiť

svoju po stáročia zaznávanú slovenskú štátnosť, a to aj v štruktúre odborového hnutia, a akýkoľvek názor, okrem svojho vlastného, ignoruje. Fórum koordináčnych výborov pracujúcich, ktoré je tvorené prakticky len zástupcami podnikov a organizácií z Bratislavy, zase zrejme zabudlo, že Slovensko sa nekončí pri Senci, ale až pri Čiernej nad Tisou. V mene odborov Slovenska robí kroky, ktoré s nikým vopred nekonzultuje a odborov na Slovensku stavia pred hotové veci, ako sa to stalo napríklad vydaním stanov Nezávislých odborov Slovenska a výzvou delegátom, aby sa neúčastňovali celoštátnych zväzových zjazdov pred-zjazdami slovenskými.

Takouto nekoordinovanou činnosťou došlo k takej situácii, že prakticky každý odborový zväz je dezorientovaný a má inú organizačnú štruktúru. Bude problém z takejto roztrieštenosti vybudovať nejakú silnú a jednotnú všesvazovú odborovú organizáciu. Je to v prvom rade prehra celého odborového hnutia, ktorú zapríčinili svojej tvrdohlavosťou obe časti KOC, ako česká, tak aj slovenská. Federálna štruktúra zväzov, ako aj napríklad kovopriemyslu, ktorého som členom i funkcionárom, nemusí vôbec byť znakom jednoty a sily, pretože rozpory a rozdielnosť názorov, ktoré mali byť odstránené pred zjazdom, sa prejavia aj v budúcom období, čo silu týchto zväzov urbitie značne oslabí.

Funkcionári nových odborových zväzov a Koordináčného odborového centra! Prosim vás v mene všetkých pracujúcich: Naučme sa vzájomnej úcte, tolerancii a respektovaniu svojich zväzov. Nesnažme sa necitlivo vŕkať svoje názory iným, ale hľadajme spôsob, ako si svoje postoje vzájomne vysvetliť a nájsť spoločné východisko. Slúbili sme si lásku, a to nech je naším krédom.

Belo HÚSKA, ZTS Martin

Čo vy na to?

PŠTROSIE RIEŠENIE

Nie je to ani tak dávno, že by ktosi, kto pozornejšie sledoval beh udalostí, mal zabudnúť. Pred štvrt rokom, niekoľko dní po 17. novembri, sa dostali navonok pravdivé, no otravné čísla, ktoré zrovnávali, alebo povedzme si to priamo, odrovnávali našu republiku na spodné hranice tabuliek. Obzvlášť mizerné sme dopadli vo výške vzdelanostnej úrovne. Percento vysokoškôlkov zostávalo, ako sme dovtedy ešte tvrdili, za mnohými rozvojovými krajinami.

Tentoraz mi však už nejde o vysokoškôlkov, ale ako sa zdá — ďalšie ohrozenú skupinu. Robotnícku mládež. Tá je zatiaľ početne najsilnejšia, podľa tabuliek tvorí až 63 percent žiakov II. stupňa, ale je otázne, dokedy. Už teraz počúť z najrozličnejších strán prvé signály, že mnohé podniky nebudú mať o drahé vzdelávanie svojich učňov záujem. Alebo budeme presnejšie — peniaze. A čo zákony? Z úst odborníka som počul, že nové pripravované zákony nemyslia na možnosť dosiahnuť odbornosť pre mladú nastupujúcu generáciu, ako by mali. Tak ako na to? Zrušíme podnikové učilišťa, ved ľudom už ľahko vysvetlíme, že keď ich už nebudeme musieť financovať, tak budú peniaze na väčšie mzdy, kúpiť sa nové stroje, jedným smahom budú omnoho lepšie sociálne podmienky...

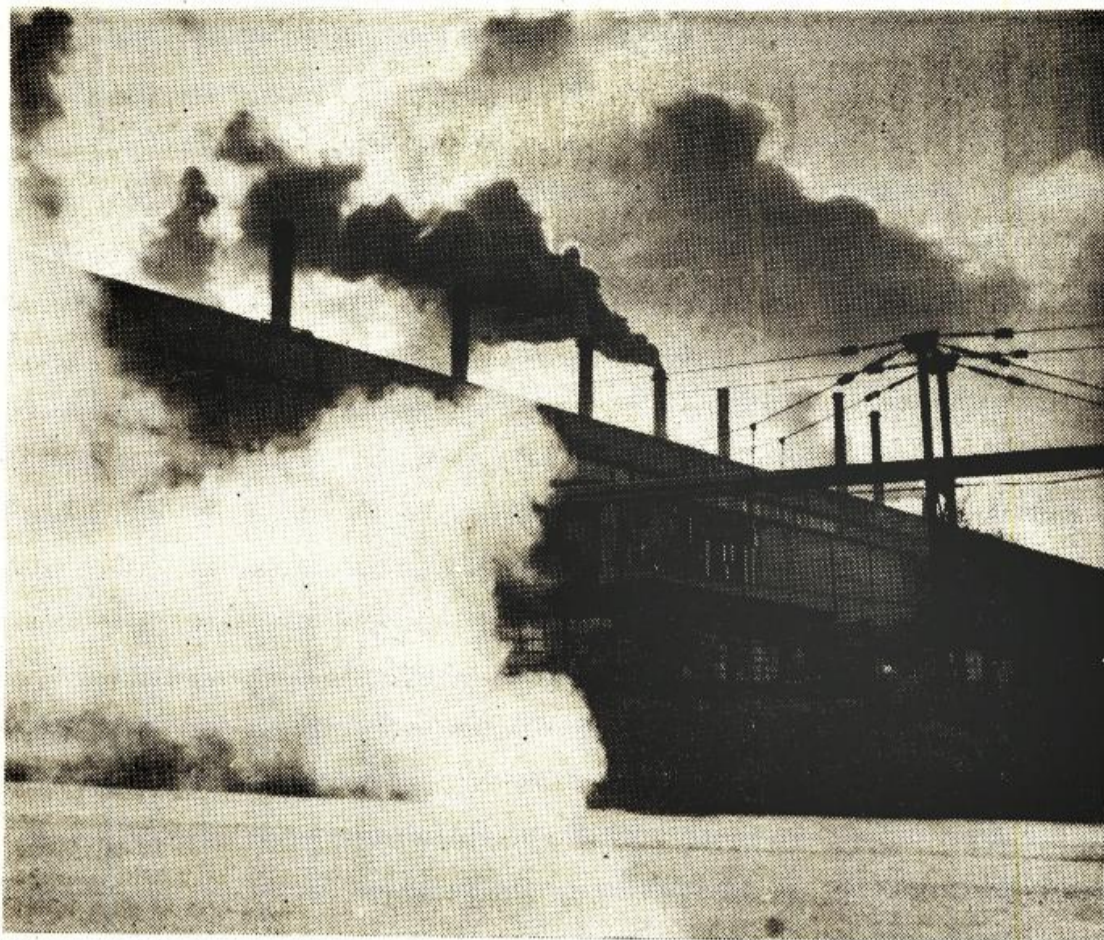
— A ako získame kvalitných remeselníkov? — No sú predsa náborové príspevky! — Dost ironie. Riešiť si to je takto síce možné, ale podobá sa to hádam najviac pštrosiemu riešeniu. A ako také, vieme si predstaviť, kam by asi viedlo.

Ján KOLLÁR

Strední odborné učilište ve Vítkovicích

Foto: Jaromír Dočkal

Nová huť — Kunčice.

Foto: Arnošt Goláb

FINANČNÍ ŘÁD

ČESKOSLOVENSKÉHO ODBOROVÉHO SVAZU PRACOVNÍKŮ
KOVOPRŮMYSLU

I. Zdroje finančního zabezpečení činnosti odborového svazu kováků

1. Činnost Odborového svazu kováků (dále jen OS) je finančně zabezpečována z těchto finančních prostředků:
 - členské příspěvky,
 - příspěvky z FKSP,
 - jiné příjmy (úroky z vkladů, hospodářskoprávní příjmy apod.).
2. Výši členských příspěvků a jejich přerozdělení mezi organizace a orgány svazu schvaluje sjezd odborového svazu.
3. Financování činnosti a úkolů odborového svazu (i v případě zvolení českého a slovenského výboru) je zajišťováno ze stanoveného podílu z členských příspěvků.
4. Členské příspěvky vybírají od svých členů základní organizace. Příslušný schválený podíl si ponechávají na financování své činnosti a druhou část odvádějí prostřednictvím peněžního ústavu na účet odborového svazu.
5. K úhradě nákladů v oblasti společenské spotřeby, zejména na sociální péči o pracovníci, mají základní organizace k dispozici fond kulturních a sociálních potřeb, o jehož použití spolurozhodují podle platných předpisů.

II. Fondy odborového svazu

6. K finančnímu zabezpečení činnosti a úkolů odborového svazu se vytvářejí tyto účelové fondy:
 - fond provozních a investičních prostředků,
 - rezervní fond,
 - stávkový fond,
 - fond na dotace cen poukazů na svazovou rekreaci.
7. **Fond provozních a investičních prostředků** zabezpečuje krytí finančních a hmotných prostředků, které má odborový svaz pro plnění svých úkolů. Financuje z něho zejména tyto činnosti:
 - porady, aktivity, semináře,
 - delegování funkcionářů a pracovníků do základních organizací,
 - oceňování členů OS,

- mezinárodní styky,
- hospodářskoprávní výdaje včleně mezd pracovníků,
- schodky hospodaření účelových zařízení ústředního výboru OS.

8. **Rezervní fond** tvoří základní finanční rezervu odborového svazu, která dává záruku ekonomické nezávislosti a hospodářské jistoty i pro případ mimořádných událostí.

9. **Stávkový fond** slouží k podpoře sociálních jstot členů OS, je vytvořen k zabezpečení zdrojů na sociální podpory členů OS v období stávek organizovaných v souladu se zákonem.

10. **Fond na dotace cen poukazů na svazovou rekreaci** slouží k intervenci cen poukazů.

11. Statuty účelových fondů schvaluje ústřední výbor OS.

12. Na úrovni základních organizací se mohou vytvářet podle vlastních potřeb podpůrné fondy, které slouží k poskytování podpor v nemoci, v tíživém sociálním postavení apod.

III. Financování účelových zařízení

13. Financování účelových zařízení se řídí ekonomickými směrnici, které schvaluje a vydává ústřední výbor odborového svazu.

IV. Rozpočty a účetnictví v odborovém svazu

14. Rozpočtování, účetnictví a vykazování hospodaření odborového svazu a základních organizací se řídí jednotnými zásadami a účtovou osnovou, kterou schvaluje a vydává ústřední výbor odborového svazu.

15. Hospodaření odborového svazu a základních organizací se řídí ročními rozpočty, které schvaluje:

- u OS ústřední výbor OS,
- v ZO členské schůze nebo konference.

V. Kontrola hospodaření

16. Pro kontrolu a revizi hospodaření odborového svazu a základních organizací se volí revizní komise při každém orgánu, který samostatně hospodář s odborovými prostředky.

17. Rámcové besedy pro provádění revizí schvaluje a vydává ústřední výbor OS.

Dostalo se mně v minulých dnech do rukou úctyhodné dílo „Domáci vševěd“. Zpracoval je Josef Kafka, je třísvazkové, celkem 2427 stran, vycházelo v letech 1924 a 1925.

krévná „škatulkáryze“ do úředně vymyšlených výrobních oborů a odvětví.

Čerpadel je uvedeno poměrně dost druhů, jenže z dnešního hlediska značně primitivních, byť mezi nimi je několik tehdy nejnovějších patentů. Hbitě tedy zalistujme k heslu „Motory, stroje hnací“ — a prodlouží se nám tváře.

Všeho všudy 19 řádek o motorech k pohonu čerpadel, vzdušných (vzduchem poháněných), benzínových, elektrických... Ani automobily nedopadly lépe. A radiotechnika? Pod heslem „Radiotelefonie“ popis, nákresy a foto jednak krystalové stanice s lampovým zesilovačem a amplionem, jednak reflexní přijímač jednorampové stanice, čtyřlampové přijímač stanice. Inu, autor (nezazlívejme mu to) neodhadl vývojové trendy. Vždyť kdo tehdy co mohl tušit o tranzistorech, televizi, počítačích... Heslo „Vana jako chladírna“ (voda ve vaně se ohmňuje, potraviny jsou uloženy v plovoucích nádobách) jen připomene, že ještě nebyly ani chladničky a mrazničky...

„Vševěd“ z let 1924 a 1925 se tak nechce stávat dokumentem prudkého technického vývoje za poslední dvě třetiny století; místy poněkud nostalgickým dokumentem, s vřavou myšlenkou: Co za další půlstoletí přijdou s blahoslavným úsměvem naši potomci ze současné techniky a technologie? Technický pokrok si přeje vykračuje nezdárně... [ra]

Leckterá v něm uvedená rada trochu nekláněm spánku nezamozná již upadla v zapomnění. Například, že výborným cídicím na všechny kovy je briketový popel, ztlhčený vodou (nevyzkoušel jsem, tudíž neberu za radu zodpovědnost). Svým způsobem je zajímavý také údaj, že „řezání kovů prováděl se buď propitováním, nebo řezací kyslíkovou dmuchavkou, nebo řezacím přístrojem radiografem“.

Usměvně jsou některé tehdy vyráběné „poslední výtříky módy“, dost šmahem vydávané dokonce za pokrok. Patří mezi ně poněkud naivní skládací přenosná sprcha, patentovaná vodní kohouty „Rompa“ a „Ameg“ (avšak nespravili bych si je, ani kdybych se stali o nich naučil nazpaměť), železná dětská kolébka (pevně stojany, houpe se jen vnitřní korba; tento konstrukční princip stále žije u některých typů letních zahradních lehátek). Vrcholem však je elektrický budíček bez hluku: jde o „indukční přístroj, připojený na pokojové hodiny a ruku spáče. V nastavenou hodinu vzbudí indukční proud spáče zcela příjemným způsobem“. Kdo nevěří, nechť to zkusí, ale nechť se při

Vševěd 1924 - 25

němu designu, chytne u srdce. Uvedme aspoň hřebíky (cvočky) s ozdobnými hlavičkami (vyobrazeno 8 druhů), plynová ventilace kamínka a plynové radiátory i s napodobeným ohništěm (zatímco pod heslem „Elektrické topení“ jsou pouze reostatový radiátor a reflektorová kamínka), řezací stroje na zeleninu, nábytková kolečka, věšák na zahradnické náčiní, četné nůžky (15 vyobrazení) a nože („zabíjačky“, kuchyňské na ovoce, chléb, salámy, zeleninu, raky, ústřice, sýr, rybi, rozkrájovací atd.), elektrické rychlovařiče (čajová porcelánová konvice na elektrinu [doleka milá připomínka doby, kdy ještě převládala chudo-

Prof. ing. Josef SVATOŠ, CSc., Prognostický ústav ČSAV

Další nevýhodou čs. hutnictví, o které se málo mluví a ví, neboh vzhledem k celému systému plánování a k deformaci cen v podnicích zjevně nepůsobí, je relativně chudá vysokopeční vsázka. Je to však nevýhoda perspektivně odstranitelná. Její existence je umožněna cenovými deformacemi, vystupuje však výrazně do popředí při postupném přibližování velkoobchodních cen metalurgického koksu plným národohospodářským nákladům.

Většina technicky vyspělých zemí s hutním průmyslem pracuje s obsahem železa ve vsázce vyšším než 60 %. Průměrný obsah železa ve zpracovávaných surovinách u nás za rok 1987 činil 55,6 %, čímž se čs. hutnictví řadí na jedno z posledních míst ve světě. Tento neuspokojivý stav je vyvolán především vysokým podílem některých sovětských rud, zejména krivorozské aglorudy, která v dodaném stavu neobsahovala v průměru ani 51 % železa. Tato ruda tvoří asi 40 % dodávek rud ze SSSR. Kromě toho obsahuje vysoký průměrný obsah kyselých složek, který je až desetinásobný proti rudám dováženým z nesocialistických zemí, což zvyšuje spotřebu vápence až (o 800kg/t) a metalurgického koksu (až o 400 kg/t surového železa).

Zpracování rud s nízkou kvalitou a z toho vyplývající vysokou energetickou náročností (ale i vyšší náročností na objem vysokopečnic agregátů, obsluhy apod.) bylo v minulosti umožněno silnými cenovými deformacemi.

K zásadní cenové deformaci docházelo tím, že velkoobchodní ceny rud jsou mimo jiné odvozeny ze zhuťovacích nákladů, významně zkrácených cenami paliv. Velkoobchodní cena metalurgického koksu činila v minulosti asi 900 Kčs za tunu. Její zvýšení od 1. 1. 1989 výrazně snížilo užitečnou hodnotu a tedy i pro nás přijatelnou cenu rud s vysokou energetickou náročností. Zřejmě proto byla ceniková cena rudy z Krivého Rogu pro rok 1989 stanovena na 107 Kčs/t při obsahu 53 % železa v sušinu.

Pokud však budeme požadovat, aby cena metalurgického koksu uhradila plně národohospodářské náklady na jeho výrobu, měla by přesahovat 1700 Kčs/t, to je asi o 300 Kčs více než současná. Pak by teprve vyšlo najevo, že přijatelná cena těchto aglorud je pro naše národní hospodářství záporná.

DÍLČÍ ZÁVĚR: Jednou z cest ke zvýšení efektivity hutní výroby je neodkladné úsilí o snížení plných národohospodářských nákladů výroby metalurgického koksu — a tedy i nákladů na těžbu koksovateleho uhlí.

Pro zajímavost uvedme, že kontraktní ceny této aglorudy pro rok 1989 byly stanoveny na 15,85 převoditelných rublů za tunu (franco cena — vagón čs. hranice) a 20,01 převoditelných rublů/t (cif — přístav Komárno), což jsou zřejmě hraniční ceny přijatelné pro dodavatele rud. Stanovení velkoobchodní ceny na 107 Kčs/t při cenové přestavbě je umožněno zdražením rud kvalitnějších a zlevněním rud horších. Tím je pro výrobní podniky zajištěna přibližně

stejná rentabilita výroby z jakýchkoli rud. Současně je tak udržována vysoká výroba oceli a vysoký vývoz a zajištěna rovnováha zahraniční platební bilance.

Podle detailního propočtu lze tuto nevýhodu výrazně zmenšit snížením oceli asi o 3 milióny tun, což v celkové bilanci ocelářské vsázky reprezentuje asi 3 120 000 tun surového železa. To by umožnilo vyloučit ze vsázky veškerou rudu z Krivého Rogu (asi 5 300 000 tun v r. 1987) a veškerou rudu dobytou v ČSSR (asi 775 000 tun), která je rovněž velmi nízké kvality. Jak ukazuje model pro výpočet výroby monoželez, mělo by toto snížení výroby za následek výrazné zvýšení efektivity našeho hutního průmyslu, neboť by se ze vsázky odstranily složky nejvíce náročné na energii a další kom-

také třeba přiblížit při posuzování efektivity exportu hutního vývozu, která je tedy výrazně horší, než jak vykazujeme při většině propočtů beroucích za základ průměrné náklady.

Z toho je třeba odvodit další dílčí závěry: z vysokopeční vsázky je nezbytné vyloučit všechny rudy s nízkým obsahem železa a s vysokým obsahem kyselých složek, tj. takové, které mají vysokou energetickou spotřebu. Jako únosná spotřeba energie by měla být hranice 19 gigajoulů/t surového železa, což by umožnilo snížit průměrnou energetickou náročnost pod 17 GJ/t s. ž. Za hranici obsahu železa je možno považovat 57 % Fe v dodaném stavu rud s přebytkem kyselých složek do 8 %.

K VÝVOJI ČS. HUTNICTVÍ ŽELEZA

ponenty. Spotřeba metalurgického koksu by se snížila asi o 2 870 000 tun, což reprezentuje asi 3 730 000 kg surového uhlí, spotřeba vápence asi o 2 800 000 tun, to je o více než 60 % dosavadní celkové spotřeby. Více než úměrně snížení výroby oceli by klesla také spotřeba vysokopečnicového prostoru, obsluhy vysokých pecí, odvalu, údržby, dopravy atd. Přirozeně by se snížila, ale jen úměrně, také spotřeba energie v navazujících procesech, to je ocelárních a válcovacích, takže celkové snížení spotřeby energie lze odhadnout asi na 160 000 terajoulů. Z propočtu vlivu takového snížení výroby oceli asi o 20 % vytěsněním ekonomicky i výrobně nejméně vhodných rud vychází, že celkové náklady na zbývajících 80 % výroby by se snížily zhruba o 4 procenta. Pro ilustraci je to asi polovina částky vyplacené v současné době na mzdy, které činí přibližně 8 % celkových nákladů.

Více než úměrně by se také snížily ekologické problémy a náklady na odstranění jejich následků. Do roku 2000 se např. předpokládá výstavba odsířovacích zařízení koksárenského plynu v rozsahu asi 2 miliardy korun. Při takovém snížení spotřeby metalurgického koksu by se snížila i jeho výroba a tím by se mohl zmenšit i rozsah těchto „ekologických“ investic přibližně na polovinu. To samo o sobě znamená snížení investičních nákladů o jednu miliardu korun.

Tento příklad dokládá, že nadměrný vývoz hutních výrobků nahrazující exportní nedostatečnost jiných oborů, je národohospodářsky velice neekonomické. Jestliže totiž snížení výroby oceli cca o 20 % by přineslo zhospodárnění — snížení nákladů pro zbývajících 80 % výroby nejméně o 4 %, pak výrobu tomu odpovídajících přibližně 2,5 miliónu tun válcovaného materiálu vyrábějící hutě přibližně o 20 % dráže než je dnes vykazovaný průměr nákladů. K tomu je

je třeba dodat, že budoucí dodávky pelet z úpravárenského kombinátu Dolinská, který je budován s naší úvěrovou účastí a částečně i našimi pracovníky v Sovětském svazu, nevhodnou skladbu vsázky v podstatě neřeší. Pelety mají totiž rovněž vysoký obsah kyselých složek (předpoklad 11,48 %), což znamená spotřebu zhruba 600 kilogramů koksu na tunu surového železa. Proto je pro naše národní hospodářství užitečná hodnota jedné tuny pelet spočítaná podle modelu měrné spotřeby koksu z termodynamické rovnováhy redukčních pochodů ve vysoké peci vypracovaného svého času v Technicko-ekonomickém výzkumném ústavu hutního průmyslu poměrně nízká. Při současné velkoobchodní ceně koksu činí necelých 400 korun za tunu pelet a při započtení plných národohospodářských nákladů na výrobu metalurgického koksu bude ještě nižší.

Uvedená akce přinese technologicky jen malé zlepšení, ekonomicky je vysoce ztrátová. Při dodržení státní expertizou schváleného rozpočtu dosáhne celková reprodukční hodnota 34,1 Kčs (SVR).

Při předpokládaných nákladech 10,687 miliard korun vznikne tedy ztráta asi 7,5 miliardy korun. Propočít vychází z nízké úrokové míry, platné pro investiční spoluúčast mezi zemí RVHP. Obecně každá investiční spoluúčast při nižší úrokové míře než je světově obvyklá, je nevýhodná pro zemi poskytující úvěr, pokud tato nevýhoda není vyrovnána výhodou v plnění protistrany, což vzhledem ke ztrátovosti v tomto případě není. Proto skutečná ztráta je pro naše národní hospodářství ještě vyšší. Je dobré si ji ozejmit na příkladě. Pokud by si tuto akci financoval některý z našich podniků vyrábějících surové železo, a to formou bankovního úvěru, pak by měl sice od roku 1991 zajištěnu pro své vysoké pece vsázku v rozsahu 1 mil. tun v rudě ročně po dobu deseti let, ale po uplynutí této doby by celý podnik (například Kunčice) patřil bance.

Zaměstnávání důchodců

Od 1. října 1988 platí nová úprava důchodového zabezpečení. Otázkou se však objevují kolem dalšího pracovního zapojení důchodců. Přinesl nový zákon o sociálním zabezpečení změny i v této oblasti?

Práva a nároky pracujících starobních důchodců i nadále upravuje vládní nařízení č. 142/1983 Sb. Základní podmínkou nároku na výplatu důchodu při výdělkovém sjednání zaměstnání na určitou dobu u pracovníků v administrativě, technicko-hospodářských pracovníků a podobných kategorií nejdříve na dobu jednoho roku.

V první skupině mají nárok na výplatu starobního a vdovského důchodu v nezměněné výši důchodci, kteří vykonávají další zaměstnání jako dělníci nebo provozní a obsluhující pracovníci. Tato výhoda se dále vztahuje na střední, nižší a pomocné zdravotnické pracovníky v nepřetržitých nebo třísměnných provozech ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociální péče, střední, nižší a pomocné zdravotnické pracovníky v jeslích a mikrosjících, pracovníky pečovatelské služby a vychovatele v zařízeních sociální péče pro mládež.

Seznam „dělnických“ zaměstnání obsahuje jednotní klasifikace zaměstnání vydaná Federálním statistickým úřadem. Jde o dělnická zaměstnání zahrnutá do 1.—4. třídy jednotné klasifikace zaměstnání a o provozní a obsluhující práce zařazené do 5. třídy. V této třídě neplatí výplata důchodů vedoucím pracovníkům, kteří vykonávají z časového hlediska převážně a soustavně jiné než provozní a obsluhující práce (každodenní výkon práce po více než polovinu pracovní doby pracujícího důchodce).

Výplata starobního důchodu vedle výdělků patří bez ohledu na to, v jaké organizaci důchodce vykonává dělnické zaměstnání nebo provozní a obsluhující práce. Může to být i nevládní organizace, řídící nebo ústřední orgán, organizace poskytující služby apod. Další zaměstnání se musí sjednat na určitou dobu, jehož délku nařizuje vláda ČSSR neurčuje. Tyto pracovní poměry by však s dělníky - pracujícími důchodci neměly být sjednávány na delší dobu.

S neomezeným výdělkem

Ve druhé skupině náleží výplata starobního a vdovského důchodu za určených podmínek při vykonávání jakýchkoli jiných zaměstnání, např. administrativních, technicko-hospodářských, lékařských, pedagogických atd. Nárok na starobní důchod je jen za předpokladu, že pracovní poměr bude dohodnut na určitou dobu — nejdříve na dobu jednoho roku a jen do doby, než součet hrubých výdělků v jednom kalendářním roce dosáhne částky 22 000 Kčs. Po dosažení tohoto výdělků v jednom kalendářním roce, bude-li pracovní poměr nadále trvat, se přestane vyplácet starobní důchod do splátky následujícího kalendářního měsíce, v němž úhrn výdělků dosáhl určený limit. Za další zaměstnání se starobní důchod zvyšuje o příslušné procento podle zákonných zásad. Za každých 360 kalendářních dní zaměstnání se zvyší o sedm procent průměrného měsíčního výdělků, z něhož se vyměřuje. Nebyl-li občan zaměstnán po dobu 360 kalendářních dní, zvyšuje se starobní důchod za každých dalších 90 kalendářních dní zaměstnání o 1,75 procenta.

Kombinace zaměstnání

Důchodce může v jednom kalendářním roce střídavě vykonávat zaměstnání první i druhé skupiny, např. nejdříve zaměstnání technicko-hospodářského pracovníka, a po dosažení 22 000 korun součtu hrubých výdělků některé z dělnických zaměstnání.

U pozivateli starobního a vdovského důchodu je povinností organizací hlásit orgánům sociálního zabezpečení začátek zaměstnání, při jejichž vykonávání nebude náležet výplata důchodu, např. všechna zaměstnání dohodnutá na neurčitou dobu. Mimo to je třeba hlásit v měsíci, v němž dosáhne pracovník součtu hrubých výdělků v jednom kalendářním roce částky 22 000 Kčs, ale i vstup do pracovního poměru důchodce mladšího 70 let, jakmile se mu vyplácí důchod upravený z důvodu jediného zdroje příjmu.

Vznik pracovního poměru

Kdy vzniká pracovní poměr?

Pracovní poměr založený pracovní smlouvou vzniká dnem, který byl dohodnut jako den nástupu do práce. Pracovní poměr nemusí tedy vzniknout v ten den, kdy je pracovní smlouva uzavřena, i když je možné, aby den uzavření pracovní smlouvy a den vzniku pracovního poměru (nástupu do práce) byly totožné.

Při vzniku pracovního poměru tzv. konkludentním činem (mlčením) vzniká pracovní poměr dnem, kdy pracovník započal vykonávat práci pro organizaci.

Den nástupu do práce může být určen nejen tak, jak je v práci neobvyklejší, tzn. označením kalendářního dne, ale tento den může být označen i jinak; nesmí se však vzbuzovat pochybnost o tom, o který den jde (například „ode dneška za týden, za měsíc“ apod.).

Organizace může odstoupit od pracovní smlouvy, jestliže pracovník ve sjednaný den nenastoupí do práce. Podmínkou tohoto odstoupení od smlouvy je, že pracovníkovi nebránila v nástupu do práce překážka v práci, nebo že pracovník do jednoho týdne neuvědomil organizaci o existenci této překážky, a že tato překážka stále trvá.

Přijímání do zaměstnání

Jak se projevuje spoluúčast závodního výboru při přijímání pracovníků do pracovního poměru?

Ke vzniku pracovního poměru není zapotřebí předchozího souhlasu ani předchozího projednání se závodním výborem. Závodní výbor spolupřihlíží k vedením organizace o stanovení celkového počtu pracovníků v organizaci, jeho složení (kolik má v organizaci pracovat dělníků, administrativně technických pracovníků apod., dále mužů, žen, osob se změněnou pracovní schopností, dorostu apod.), a o rozmištění na jednotlivé organizační útvary.

V rámci součinnosti s vedením organizace závodní výbor kontroluje přijímání pracovníků do pracovního poměru a jejich pracovní a mzdové zařazení na podkladě zpráv předkládaných organizací v dohodnutých lhůtách. Jde zejména o to, aby závodní výbor zkoumal, zda při přijetí pracovníků byla dodržena všechna ustanovení předpisů upravující přijímání pracovníků, zejména, zda byl pracovník přijat v souladu s povolením náboru pracovníků vydaným příslušným ONV, v rámci stanoveného celkového počtu pracovníků, jeho složení a rozmištění podle dohody organizace se závodním výborem (pro jaký druh práce, na jaké pracovních místech byl pracovník přijat) a zda mzdové zařazení pracovníka (například příslušná tarifní nebo kvalifikační třída, popřípadě stanovený základní plat) odpovídá platné mzdové úpravě.

Rozhodování rozhodčí komise

Pracovní spory rozhodují v závodech rozhodčí komise. Jak tato komise zkoumá, kdo má např. ze svědků pravdu, jak hodnotí různé listinné dokumenty (např. záznam o pracovním úrazu)?

Jak v rozhodčím řízení, tak i v řízení před soudy, platí zásada volného hodnocení důkazů.

Členové ve věci rozhodujícího orgánu hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy (např. svědecké výpovědi) v jejich vzájemné souvislosti. Přitom pečlivě přihlížejí ke všemu, co vyšlo z řízení nejavo, včetně toho, co uvedli účastníci, např. poškozený pracovník. Podle potřeby si mohou v průběhu řízení opatřit i další důkazy, které by se ukázaly účelnými. Teprve pak je možné zjistit skutečný stav věci a rozhodnout o uplatňovaném nároku pracovníka pro něho v tak citlivé oblasti, jako je odškodňování pracovních úrazů.

TIS OBNOVUJE ČINNOST

Po desetiletém nuceném omlčení obnovil k 1. lednu 1990 svou činnost TIS — do konce roku 1979 Svaz pro ochranu přírody a krajiny, nyní Nezávislé sdružení přátel přírody. Kromě malé změny v názvu a stanovách, pokračuje TIS ve své původní průkopnické činnosti a tradicích. Zachovává si také svou symboliku, tj. znak s plodnou tisovou větvíčkou a heslem „Poznej a chraň“, vlajku, znělku i Velký zvon.

TIS je dobrovolná zájmová nepolitická organizace, která reprezentuje nezávislé demokratické hnutí občanů s aktivním vztahem k přírodě a k životu na naší planetě. Vyrostl s tradicí národního obrození ve Společnosti Národního muzea v Praze, kde se v roce 1958 ustavil Sbor ochrany přírody — první moderně pojatá a vlastně jediná dobrovolná ochranná organizace v Československu. Ta se v důsledku federalizace v roce 1989 rozdělila na dvě organizace — Slovenský svaz ochránců přírody a krajiny, existující dodnes, a TIS — Svaz pro ochranu přírody a krajiny, který musel v roce 1979 „dobrovolně“ ukončit svou činnost.

V povědomí široké veřejnosti žije TIS jako iniciátor a organizátor mnoha akcí, z nichž nejvýznamnější byly např. Dny ochra-

ny přírody, Den ptactva, Stromy republiky, vysazované v roce 1968 na paměť 50. výročí ČSR, průzkumy a objevy v Koněpruských a Bozkovských jeskyních, boj proti výstavbě přehrady u Křivoklátu, saharské expedice, které podnítily vznik národního parku v Tassili, expedice Afrika a další. Vynechat nelze ochranné výstavy a přednášky, rozhlasový cyklus „Mlčíci jaro“, kompletní odbornou přípravu ČHKO Šumava — prvního moderně pojatého a dodnes největšího chráněného území v Československu nebo ochranu genofondu vymírajícího huculského koně. Neodmyslitelná byla výchova mládeže podle mravních zásad Velkého zákona a hesla „Poznej a chraň“. Celostátní odborné konference o ekologických problémech jen dokreslovaly široký rejstřík činnosti TIS.

TIS nadále poskytuje odborné, kulturní a společenské uplatnění laickým i odborně vzdělaným přátelům a příznivcům přírody, umožňuje jim její poznání i vzdělání v přírodní moudrosti — biosofii, dává jim příležitost k tvořivé činnosti v přírodě a učí je spolupracovat s přírodou i s lidmi v duchu humanitních ideálů. Svůj důstojný vztah k přírodě i k ostatním složkám životního prostředí.

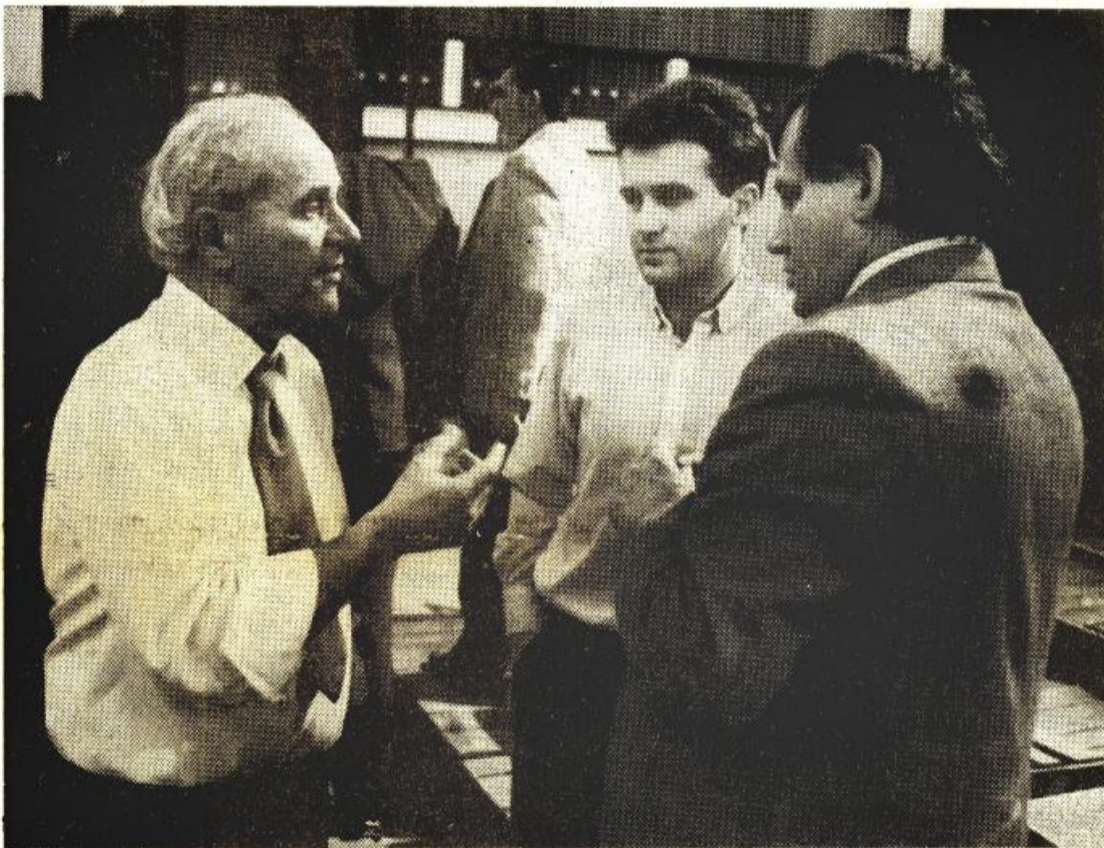
Přírodě přispět svým, být malým činem, má-li k ní vztah úcty a nezlásky a také nezbytné vědomosti, a pomoci jí, aby opět byla nejen zdrojem surovin a energie, ale také zdrojem radosti a krásy.

Zádná lidská činnost, která kofistí z přírody nebo plytvá jejími zdroji, nemůže být ekonomická ani perspektivní. Přírodní zákony

jsou neúprosné. Chceme-li vytvořit a udržet soulad mezi člověkem a přírodou na naší planetě i v příštím desetiletí, musíme se naučit tyto zákony respektovat. Prvořadým z nich je příkaz úcty, snášenlivosti a přátelství ke všemu živému.

Členem se může stát každý občan, starší 10 let, který souhlasí s myšlenkami obsaženými v preambuli stanov TIS, kde se mimo jiné praví: Lidsstvo z přírody vzalo a do ní náleží. Je její trvalou součástí a je na ní existenčně závislé. Příroda naší planety není našim vlastnictvím, současná generace jí přejímá z rukou svých předků a je povinná jí v zachovalém stavu odevzdat svým potomkům. Nesmíme z ní proto bezúspěšně kofistit ani plytvat jejími zdroji. Za přírodní prostředí na naší planetě — bez ohledu na její současné územní rozdělení — nese každý její obyvatel příslušný díl odpovědnosti. Usilujeme o to, aby příroda lidem poskytovala vedle základních existenčních potřeb také zdravý a bytostnou radost ze života.

Kdo má zájem o členství a chce se podílet na uvedeném programu, může se písemně přihlásit na adresu: TIS, 118 01 Praha 1, pošta 011, box č. 37.

Ve dnech 2. a 3. března se uskutečnil v pražském Paláci kultury mimořádný všeoborový — všesvazový sjezd. I o něm se hovořilo na našem kováckém sjezdu (přeložil předseda ČSOS Kovo pan Igor Pleškot). Mezi zhruba dvěma a půl tisíci účastníky všesvazového sjezdu, kteří se budou především vyjadřovat k založení, programu a statutu Československé konfederace odborových svazů, bude hlas kováků poměrně silný — máme tu 503 delegátů!

Foto: Jaromír Dočkal

Atrakcií hádam stačilo

Československá ekonomika přešla za posledních čtyřicet let za značnými strukturálními změnami. Vieme, že naivistické chápání pokroku spred štyroch desaťročí, symbolom ktorého bol mohutne dymiaci les kominov a v ich tieni krížom-krážom s budovateľským popevkom na perách orajčiči zaošleovaný traktorista, narobilo kopu škod. V poslednom období sa síce už začínalo hovoriť o ekológii viac nahlas. Ale čo tu máme dnes. Tak napríklad na Orave a Kysuciach zomiera každý tretí strom a inde je to ešte horšie. Klasická industrializácia postavená na ťažkom priemysle s palivoenergeticko-metalurgickým komplexom, ktorý najmä na Slovensku pracoval na rozvíjaní mamutieho obranného priemyslu, narobila ekonomike štáta ešte väčšie ťažkosti.

Odborníci tvrdia, že keby sa ihneď skončilo so zdravie ničiacou výrobou, bude treba čakať najmenej päťdesiat rokov, kým si Zem opóuka a zahojí všetky boľacky. Ale skúste sa opýtať takého reholovek ekonóma, o koľko rokov budeme prosperovať. Na túto tému sa okamžite prestane s vami baviť a odkáže vás na kolegov „prognostikov“, ktorých pracovními nástrojmi nie sú ekonomické rozbor, ale křístalová guľa, čierny kocúr (najlepšie na plec) i naurčiaci na zatmený mesiac.

Ekonomovia sú tí najzarytejší praktiči, ale aj oni v tomto čase operujú s nutnosťou existencie magického páhuholníka zmien. Tými sú: strukturálne zmeny, ekonomické reformy, obnovenie rovnováhy, mobilizácia subjektívneho

teraz už v podstate súpermi, ale stále na tej istej lodi, to veru nebude jednoduché.

Kováči sa na svojom nedávnom zjazde rozhodli, že budú federálni. Ze ich veľký zväz iba na okrajoch rozstrapkaný zopár sekciami bude jednotne, ale zároveň vo svojich regiónoch samostatne, riešiť svoje problémy. Už zakrátko budeme vidieť, ako sa mu to bude dariť. No keď si zoberieme základnú myšlienku odborového hnutia, ľahko môžeme vyčítať, že pravda je, aké sociálne istoty a zázemie má nie zväz, ale bežný pracujúci v ktoromkoľvek kúte krajiny. A na to treba pružnosť. Pánečku, poriadnu pružnosť, aby sme sa zas nedostali do kolotoča, ktorého správca pýta listky s tromi kópiami a aj tie s potvrdením od kohosi ďalšieho. Takýchto atrakcií, hádam, stačilo.

Ján KOLLÁR

KOVÁK

Časopis pracujících resortů hutnictví, strojírenství, elektrotechniky. Vychází čtyřikrát měsíčně. Uzavěrka vždy ve středu. 1990. Vydává ÚVOS pracovníků kovoprůmyslu ve vydavatelství Práce, Václavské náměstí 17. Praha 1. Vedoucí redaktor Vítězslav Pospíšil. Redaktoři: Jaromír Dočkal (pražská redakce), Ing. Ján Kollár (slovenská redakce). Sekretářka redakce Irena Starčevská. Redakce náměstí Maxima Gorkého 23, 112 82 Praha 1. Telefon: vedoucí redaktor 2114 — 2448, 2114 — 2780, redaktoři 2114 — 2351, sekretariát 2114 — 2350. Slovenská redakce: 21 33 00, linka 217. Adresa slovenské redakce — nám. Front. Zupka 1, 815 70 Bratislava. Tiskne Severografia, sdružený podnik, Liberec. Cena výtisku 1 Kčs. Předplatné čtvrtletně 12 Kčs, ročně 48 Kčs. Rozšiřuje a objednávkový příjem administrace Práce, Václavské nám. 17, 112 58 Praha 1. Dohlédáček pošta Praha 07, snížený poplatek povolán MPS, Praha, č. j. zn. P/1 6196 ze dne 9. 11. 1978. ISSN 0322-9278 46 751.